

Antikvarisk konsekvensbeskrivning

Detaljplan för skola, bostäder vid Plejadgatan (Lindholmen 6:9 med flera) inom stadsdelen Lindholmen

Antikvarisk konsekvensbeskrivning
Detaljplan för skola, bostäder vid Plejadgatan
(Lindholmen 6:9 med flera) inom stadsdelen Lindholmen

Datum: 2025-09-24

Beställare: Göteborgs Stad, Stadsbyggnadsförvaltningen

Beställarens representant: Diddi Carlson & Madelene Seberbrink

Konsult: Norconsult Sverige AB

Box 8774

402 76 Göteborg

Uppdragsledare: Mikael Hammerman

Uppdragsnr: 1092723

Kvalitetsgranskad av: Daniel Hofling

Bilder: Norconsult där inget annat anges

Sammanfattning

Föreliggande rapport innehåller en antikvarisk konsekvensbeskrivning för detaljplanen avseende för skola, bostäder vid Plejadgatan (Lindholmen 6:9 med flera) inom stadsdelen Lindholmen i Göteborg.

Konsekvensbeskrivningen är upprättad av Norconsult Sverige AB på uppdrag av Göteborgs Stadsbyggnadsförvaltning och syftar till att redogöra för vilka effekter och konsekvenser planförslagets genomförande kan få på de kulturhistoriska värdena inom och i anslutning till planområdet.

Planområdet är beläget inom riksintresseområdet Lindholmen [O 2:3] och är utpekade i Göteborg stads bevarandeprogram. Utöver konsekvenser för områdets utpekade och lagskyddade kulturmiljöer görs också en bedömning av risken för påtaglig skada på riksintresset för kulturmiljövården.

Rapporten är framtagen med utgångspunkt i principer och arbetsätt enligt Riksantikvarieämbetets och Naturvårdsverkets riktlinjer för (miljö)konsekvensbeskrivning, och ger en grund för fortsatt planering och beslutsfattande med hänsyn till platsens kulturhistoriska värden.

Planförslaget bedöms ge måttliga negativa effekter för två av riksintressets uttryck;

Torrdockan mot älven - insprängd 1875, senare utvidgad - och andra lämningar av varvsmiljön.

Slottsbergets bebyggelse som visar hur de inflyttade varvsarbetarna i sitt anvisade bostadsområde tagit med sig byggnadsskicket i de bohuslänska kustsamhällena, men också mer planmässigt på bergets någorlunda jämna hjässa.

Då riksintresseområdet har stora kulturhistoriska värden, riskerar planförslaget att ge stora negativa konsekvenser för de riksintressanta uttrycken. För övriga lagskyddade och utpekade kulturmiljöer bedöms konsekvenserna bli måttligt negativa.

Planförslaget bedöms inte ge upphov till påtaglig skada på riksintresset, men genom att planen påverkar möjligheten att uppleva och förstå delar av de riksintressanta uttrycken bedöms viss skada på riksintresset uppstå. För att minska de negativa effekterna föreslås främst en sänkning av planförslagets byggnadshöjder samt ytterligare fokus på den tillkommande bebyggelsen detaljutformning.

Innehållsförteckning

Inledning	5
Bakgrund och syfte	5
Medverkande	5
Avgränsningar	5
Lagskydd.....	7
Förutsättningar	7
Planeringsförutsättningar	8
Tidigare ställningstaganden och utredningar	10
Riksintressanta uttryck med relevans för planområdet.....	11
Kulturhistorisk värdering	12
Metodik	14
Bedömningsgrunder.....	14
Påverkan – effekt - konsekvens.....	14
Särskilda bedömningsgrunder riksintresset.....	15
Påtaglig skada eller ej?.....	16
Planförslaget	17
Planens syfte	17
Vyer och siktlinjer av särskild betydelse för riksintresset	19
Beskrivning av planens konsekvenser	22
Påverkan	22
Riksintresse för kulturmiljövården - 3 kap 6§ MB.....	25
Kumulativa effekter.....	32
Konsekvensbedömning	33
Sammantagen konsekvensbedömning	34
Samlad konsekvensbedömning för riksintresset	35
Överensstämmelse med översiktsplanens vägledning	35
Förslag till åtgärder för att minska negativ påverkan	36
Källförteckning	37
Skriftliga källor	37
Arkiv och övriga handlingar	37
Digitala källor.....	37

Inledning

Bakgrund och syfte

Planområdet ligger placerat på Skateberget, ett topografiskt upphöjt och visuellt välexponerat läge, utmed Göta älv på norra älvstranden vid Lindholmen. Fyra byggnader finns idag uppförda inom planområdet, som ansluter till Plejadgatan och Verkmästaregatan. Planområdet ligger i ett kulturhistoriskt viktigt sammanhang och inom riksintresse för kulturmiljövården.

Syftet med detaljplanen är att ge möjlighet till skola, kontor och bostäder. Santoskolan hyr för närvarande in sig med tidsbegränsat bygglov i varvets gamla kontorsbyggnader. Ny detaljplan föreslås tillåta påbyggnad av 1-2,5 våningar på den låga kontorsbyggnaden (f.d. ritkontoret) samt nybyggnation av bostäder i 5-6 våningar intill gamla gasverksbyggnaden som bevaras.

Inom ramen för detaljplanearbetet har Norconsult tagit fram en kulturmiljöutredning, som ligger till grund för fortsatt arbete med planförslaget och konsekvensbeskrivningen.

Den antikvariska konsekvensbeskrivningen syftar till att beskriva vilka effekter och konsekvenser planens genomförande får för de kulturhistoriska värden som berörs inom och i anslutning till planområdet. Den syftar också till att belysa effekter och konsekvenser för berört riksintresse för kulturmiljövården och bedöma om risk för påtaglig skada föreligger.

Uppdrag och metod

Föreliggande antikvariska konsekvensbeskrivning för detaljplan för skola, bostäder vid Plejadgatan (Lindholmen 6:9 med flera) inom stadsdelen Lindholmen har upprättats av Norconsult AB på uppdrag av Göteborgs Stads stadsbyggnadsförvaltning genom projektledare Diddi Carlson och antikvarie Madelene Seberbrink.

Konsekvensbeskrivningen och de bedömningar som görs i föreliggande rapport tar avstamp i de principer och arbetssätt som beskrivs i Riksantikvarieämbetets handbok för Kulturmiljövårdens riksintressen och Naturvårdsverkets vägledning för kulturmiljö, landskap och bebyggelse inom strategisk miljöbedömning. Värdering och urval kopplat till platsens kulturhistoriska värden etc. utgår från de begrepp och processer som ingår i Riksantikvarieämbetets Plattform kulturhistorisk värdering och urval, samt Boverkets vägledning för kulturvården.

Medverkande

Den antikvariska konsekvensbeskrivningen har tagits fram av uppdragsledare och bebyggelseantikvarie Mikael Hammerman, certifierad sakkunnig avseende kulturvården KUL. Rapporten är granskad av byggnads- och trädgårdsantikvarie Daniel Hofling.

Avgränsningar

Den geografiska avgränsningen för uppdraget utgörs av ett utredningsområde som omfattar planområdet sett i ett större sammanhang i relation till omgivande kulturmiljöer och för planen berörda uttryck av riksintresse för kulturmiljövården.

--- Plangräs

F.d. Ritkontoret
("Brasilia")

F.d. Varvskontoret
("Begonia")

F.d. Gasverket

F.d. Disponentvillan

Förutsättningar

Lagskydd

Plan- och Bygglagen

Plan- och bygglagens hänsyns- och varsamhetskrav (PBL 2 kap 6§ och 8 kap 14§ samt 17§) gäller vid planering inom hela utredningsområdet. Det innebär att vid planläggning och i ärenden om bygglov ska bebyggelse och byggnadsverk utformas och placeras på ett sätt som är lämpligt med hänsyn till stads- och landskapsbilden, natur- och kulturvärdena på platsen och intresset av god helhetsverkan. Ändringar av byggnader ska alltid göras varsamt och deras värden och kvaliteter ska tas till vara.

Särskilt värdefull bebyggelse, särskilt värdefulla bebyggelsemiljöer, allmänna platser och tomter ska skyddas mot förvanskning. Gasverksbyggnaden och Disponentvillan omfattas av rivningsförbud, skydds- och varsamhetsbestämmelser i gällande detaljplan.

Kulturmiljölagen

Byggnadsminne

Inom planområdet finns inga byggnadsminnen, men i anslutning till planområdet ligger Aftonstjärnan, som skyddas som byggnadsminne sedan 1995.

Miljöbalken

Riksintressen för kulturmiljövården

Riksintressen regleras enligt 3 kap 6§ Miljöbalken. Ett område som pekats ut som riksintresse bedöms ha så stora kulturhistoriska värden att det är av vikt för hela landet. I den fysiska planeringen ska utpekade riksintressen ges en särskild tyngd gentemot andra allmänna intressen. Riksintressen ska skyddas mot

påtaglig skada, om en åtgärd innebär påtaglig skada på de värden som ligger till grund för utpekandet är åtgärden inte tillätlig enligt Miljöbalken. Även om skadan inte kan anses som påtaglig ska särskild hänsyn till de riksintressanta värdena visas.

Det finns allmänna råd om tillämpningen av miljöbalkens bestämmelse, framtagna av Naturvårdsverket och Riksantikvarieämbetet: NFS 2005:17. De allmänna råden anger bland annat att en påtaglig skada kan uppstå om en åtgärd kan mer än obetydligt skada något av de kulturvärden som utgör grunden för riksintresset. En negativ och irreversibel inverkan på något värde som utgör grunden för riksintresset bör som regel anses utgöra påtaglig skada på kulturmiljön. Vid bedömningen av om en skada skall anses påtaglig bör det vidare beaktas att olika områden är olika känsliga för påverkan. Även tidigare ingrepp och/eller skador bör beaktas. Ytterligare aspekter som tas upp är att ett ingrepp som endast berör en liten del av ett riksintresseområde kan åsamka påtaglig skada samt att åtgärder utanför ett riksintresseområde kan påverka värdena inom området så att påtaglig skada uppstår.

Riksintressen för kulturmiljövården är sammanhängande kulturmiljöer av stor betydelse ur ett nationellt perspektiv. Det är områden som särskilt väl belyser viktiga historiska skeenden. De värden som ligger till grund för utpekandet är knutna till såväl enskilda objekt och delområden som till miljöns kulturhistoriska och rumsliga samband.

För riksintresset Lindholmen [O 2:3] har Göteborgs Stad tagit fram ett kunskapsunderlag som avser förtydliga rik-

sintressets uttryck och motiv, vilket redovisas sammanfattat på nästa sida. Stadens vägledning för riksintressen för kulturmiljövården redovisas i anslutning till text om översiktsplanen.

Riksintressebeskrivning (Riksantikvarieämbetet)

Riksintresse för kulturmiljövården

Lindholmen [O 2:3]

Revideringsdatum: 1997-08-18

Motivering:

Bostadsområde för arbetarna vid Lindholmens varv, som visar varvsarbetarnas levnadsförhållanden under 1800-talets senare del, med självbyggeri i de bohuslänska fiskelägenas tradition men också bebyggelse efter mer planmässig stadskaraktär.

Uttryck för riksintresset:

Torrdockan mot älven - insprängd 1875, senare utvidgad - och andra lämningar av varvsmiljön. Slottsbergets bebyggelse som visar hur de inflyttade varvsarbetarna i sitt anvisade bostadsområde tagit med sig byggnadsskicket i de bohuslänska kustsamhällena, men också mer planmässigt på bergets någorlunda jämna hjässa. Den lägre inlandsplatån med större, avlånga kvarter och ett strikt radsystem av fritt liggande trähus i 2-3 våningar av olika varianter (o.1885-90), blandade med landshövdingehus (o.1900-20). Planmönstret och bebyggelsens karaktär, De verandaliknande förstugorna mot gården och staketinhägnade planteringar mot gatan. "Aftonstjärnan", arbetarnas eget Folkets Hus från 1902.

Planeringsförutsättningar

Översiktsplan

Göteborgs stads översiktsplan (ÖP) antogs i december 2021. I ÖP anges markanvändningen för själva planområdet som *Blandad stadsbebyggelse- Utvidgad innerstad* med följande rekommendationer:

Innerstaden (stadskärnan och den utvidgade innerstaden) ska kompletteras så att bostäder, service och arbetsplatser även fortsättningsvis blandas. Verksamheter som är störande för sin omgivning ska undvikas. Nybyggnation ska i första hand ske på redan ianspråktagen mark. Vid komplettering med bostäder och arbetsplatser ska alltid samhällsservice som exempelvis skola och förskola, säkerställas i närområdet eller vid behov tillskapas.

Inriktningen för innerstaden som helhet är hög täthet och funktionsblandning. Inom området bör en differentiering av funktionsblandning och täthet kopplas till läge enligt följande:

- Hög exploateringsgrad med hög andel verksamheter och lägre bostadsinnehåll i noder.
- Medelhög exploateringsgrad med jämn blandning av bostäder och verksamheter i stråk.
- Lägre exploateringsgrad med högt bostadsinnehåll i mellanområden.

Tillgänglighet för fotgängare och cyklister ska stärkas. I stadskärnan och i den utvidgade innerstaden behöver kollektivtrafiken anpassas till omgivande stadsmiljö. Kollektivtrafik i hög hastighet ska om möjligt ske planskiilt. Vid förändringar ska hänsyn tas till den befintliga bebyggelsens karaktär och kulturhistoriska innehåll. Särskilt gäller detta i den historiska stadskärnan.

All typ av handel ska främjas, men anpassas till den täta stadens premisser. Viktiga handelsstråk och kopplingar ska prioriteras och målpunkter med koncentrerad handel utvecklas för att utvidga centrum och skapa fler och längre handelsstråk.

För området gäller även tematiska inriktningar för Gestaltad livsmiljö, Parker, natur och vatten, bostäder, Samhällsservice och teknisk försörjning, Mobilitet och infrastruktur, Näringsliv och handel samt Hälsa och säkerhet.

Markanvändningen vid f.d. Varvskontoret och Ritkontoret (idag inrymmande bl.a. Santoskolan) anges även som Blandad stadsbebyggelse - Höskola och universitetsområde, med följande rekommendationer:

I den fysiska planeringen ska hänsyn tas till lärosätets expansionsbehov, både avseende kärnverksamheten, önskemål om student- och forskarbostäder samt rumsliga behov hos verksamheter som är nära kopplade till lärosätets verksamhet, där den fysiska närheten mellan dem är av betydelse.

Som en bilaga till Översiktsplanen finns också en vägledning för riksintressen för kulturmiljövården - *Översiktsplan för Göteborg Vägledning för riksintressen för kulturmiljövården Bilaga till antagandehandling december 2021.*

I vägledningen listas ett antal förändringsanspråk som kan innebära påverkan på riksintressets uttryck samt stadens förhållningssätt för att tillgodose riksintressets anspråk.

Inom riksintresseområde Lindholmen [O 2:3] finns följande förändringsanspråk som kan innebära påverkan på riksintressets värdebärande uttryck:

- Stadsutveckling med bebyggelseförtätning
- Ny förbindelse över älven

Genom följande förhållningssätt avser staden tillgodose riksintresset Lindholmen [O 2:3]:

- *Områdets helgjutna karaktär, småskalighet och höga kulturvården innebär en generell sett hög känslighet för förändringar. Yttersta restriktivitet mot förtätning råder inom området Slottsberget.*

- *Byggnader uppförda före 1920-talets bebyggelseexpansion och som till sin karaktär är någorlunda välbevarad ska behandlas som särskilt värdefull om man inte kan motivera varför de inte anses vara det (BFS 2016:6).*

- *Eventuella förändringar i stadsmiljön ska präglas av en särskilt hög arkitektonisk kvalitet och ett medvetet förhållningssätt till bebyggelsens ursprungliga utformning, från de stora dragen i stadsbilden till detaljer, material och kulörer. Förändringar av enskilda byggnader ska framförallt undvikas där de kan uppfattas i gaturummet och därmed påverka intrycket av stadsbilden*

- *Även rummen mellan husen är att betrakta som självklara och omistliga delar av kulturmiljön; tomter, trädgårdar, gaturum och platser med sitt inslag av växtlighet, staket, murar, trappor, mm som utgör del i den byggda och gestaltade miljön. Grönska inom området ska värnas. Bergsslutningarna med för stadsbilden värdefull randgrönska ska värnas som ett grönbälte kring området. Det befintliga gatunätet ska bevaras*

- *Topografin ska behållas opåverkad och visuellt synlig. Områdets fronter mot älven värnas som del i stadens siluett och älvrummets stadsbild. Viktiga visuella samband ska värnas.*

- *Skolgård/park-/gårdsmiljö behålls obebyggd med bevarad karaktär.*

- *Vid klimatåtgärder ska de kulturhistoriska förutsättningarna inkluderas tidigt i planeringsprocessen.*

För riksintresset pekas följande övergripande karaktärsdrag ut som särskilt viktiga att värna:

- Bebyggelsemiljön på Slottsberget i sin helhet
- Områdets grönska, planmönster och gatunät. Stigar och trappor.
- Fritt liggande äldre institutionsbyggnader
- Bebyggelsens småskalighet och låga höjd
- De för Lindholmen karaktäristiska åttamannahusen, landshövdingehus, småskalig trähusbebyggelse
- Kajområdets hamnkaraktär.
- Visuella samband mellan älvrummet, omgivande hamnmiljö, Sörhallsberget och stort utbud av utblickar med långa sikttlinjer mot det rymliga älvrummet och södra älvrandsens siluett.
- Entréer till området och deras karaktär

- Parkmiljöer/skolgårdar/gårdsmiljöer.
- Viktiga fronter som annonserar området utåt, där bebyggelsekaraktären i samverkan med grönska och planmönster är särskilt viktig.
- Bergshöjderna med sin topografi, berg i dagen och randgrönska.

Generella förhållningssätt

Riksintresseområdet är en levande kulturmiljö vars värden och potential ska omhändertas, utvecklas och värnas.

Riksintresseområdet som helhet är att betrakta som ett särskilt värdefullt bebyggelseområde. Byggnader och bebyggelsemiljöer får inte förvanskas och alla ändringar ska utföras varsamt och med beaktande av värdebärande byggnadsdelar och karaktärsdrag (PBL 8 kap 13§)

Omvandlingar; förändringar och förtätningar inom och i anslutning till området ska uppvisa ett medvetet och i relation till kulturvärdena välmotiverat förhållningssätt till de värdebärande uttrycken för riksintresset.

Förändringar i stadsmiljön ska uppvisa minst lika hög arkitektonisk kvalitet som befintligt. Gestaltungsgrepp ska kunna motiveras väl i förhållande till kulturmiljön.

Samtliga projekt inom området ska därför ta sin utgångspunkt i aktuella kulturmiljöunderlag och ha en hög ambitionsnivå för gestaltningen.

- Ur Översiktsplan för Göteborg Vägledning för riksintressen för kulturmiljövården Bilaga till antagandehandling december 2021

Gällande detalj-/stadsplan

För större delen av planområdet gäller en äldre ändring av stadsplanen, för del av stadsdelen Lindholmen i Göteborg (1480K-II-2686), från 1948. Planen hanterar inga kulturhistoriska värden men i planbeskrivningen konstateras att "Det av förslaget berörda höjdområdet utgör ett ur stadsbildssynpunkt mycket utsatt parti" och att bebyggelsen höjd därför hålls nere.

För en mindre del av planområdet gäller en något nyare detaljplan för Disponentvillan och f.d. gasverksbyggnaden (1480K-II-4993), laga kraft 2011. Båda byggnaderna omfattas av skydds- och varsamhetsbestämmelser samt rivningsförbud och är således att betrakta som särskilt kulthistoriskt värdefulla enligt PBL 8 kap 13. Följande bestämmelser gäller för de två byggnaderna:

k	Varsamhet ska iaktas vid underhåll av fasader
q	Byggnaden får inte rivras och befintliga tegel- respektive träfasader skall bevaras samt fasadindelningen skall bevaras.

Göteborgs bevarandeprogram - Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse, ett program för bevarande del I

Göteborgs Stads bevarandeprogram är antaget av Kommunfullmäktige och utgör stadens huvudsakliga kunskapsunderlag vid hanteringen av kulturhistoriska värden i plan- och bygglovsärenden. De byggnader och bebyggelsemiljöer som finns med i bevarandeprogrammet bedöms som särskilt värdefulla (8 kap. 13§ PBL). Programmet beskriver i korthet vad som är särskilt värdefullt eller karakteristiskt.

Planområdet är beläget inom området Lindholmen 35:A och beskrivs enligt följande:

Motivering:

Trots relativt stora förändringar ger den bevarade äldre bebyggelsen på Lindholmen en god uppfattning om hur en arbetarstadsdel fungerade kring sekelskiftet 1900. Av särskilt intresse är att den vuxit fram i nära beroende av varvet men utan överordnad planering och delvis genom självbyggeri samt att den har en gles husgruppering och speciella hustyper.

Torrdocan från 1875 är något utvidgad och har idag en ny funktion, men ger ändå exempel på en tidig anläggning inom varvet. Den visar också genom sitt läge, hur totalt arbetsplats och bostäder varit integrerade på Lindholmen. Utvecklingen före varvets tid kan delvis utläsas i den nuvarande bebyggelsen. Slottsberget markerar läget för den medeltida borgen. Lindholmsvägen är en utbyggnad av den gamla vägen som ledde till det nu rivna "Lindholmens säteri" och "Lindholmens Herrgård" är bevarad.

Beskrivning – karaktär:

Karaktäristiskt för bostadsmiljön är läget vid älven och den nära kontakten med f d Lindholmens varv. Den bevarade bebyggelsen omfattar ett 20-tal bostadshus på Slottsberget och cirka 30 äldre bostadshus i den inre delen. Inom och intill bostadsområdet finns också flera andra byggnader t ex skola, "Aftonstjärnan", hamnarbetarkontor och "Lindholmens Herrgård". De flesta av byggnaderna är relativt låga och friliggande men utformningen varierar.

F d disponentbostad och varvskontor, kv 6:4
På Skatberget ligger f d disponentbostaden uppförd cirka 1860 och en kontorsbyggnad från 1950-talet. Bostadshuset har ett högt och fritt läge. Det är av trä i 2 våningar med bred frontespis. Kontorshuset har 3-4 våningar och indragen takvåning. Fasaderna är av gult tegel med enkel mönsternurning längs taklisten och mellan fönstren. Entrépartiet omfattar två pardörrar inramade med natursten samt en bred naturstenstrappa.

Tidigare ställningstaganden och utredningar

Riksintressen inom Göteborg – Uttolkning av riksintresse för kulturmiljövården

Göteborgs stad har tagit fram ett kunskapsunderlag i syfte att uttolka och precisera innebörden av beslutstexterna till riksintresseområde för kulturmiljövården Lindholmen (O:23). Utifrån kartor och illustrationer presenteras det kulturhistoriska sammanhang (innehåll) som bär riksintressets uttryck och motiv tillsammans med områdets övergripande karaktärsdrag. Övergripande förhållningssätt för riksintresset ges tillsammans med rekommendationer för hur viktiga fysiska och rumsliga uttryck ska värnas.

Utdrag som beskriver riksintressets uttryck som skall bevaras och tillvaratas:

Övergripande karaktärsdrag:

Visuella samband mellan älvrummet, omgivande hamnmiljö, Sörhallsberget och stort utbud av utblickar med långa siktlinjer mot det rymliga älvrummet och södra älvstrandens silhuett. Viktiga visuella samband får ej brytas. Planerade förändringar som kan påverka siktlinjer ska utredas genom siktlinjeanalys.

Fysiska och rumsliga uttryck som skall värnas:

- Entréer till och inom området; Hamnentrén längs kajen vid stapelbäddarna, den öppna och gröna angöringspunkten intill kolonitrdgården, angöring till Skatbergets krökta smågator från norr och entré till Slottsberget från norr. Entrémotiv bestående av samverkan mellan gator och gångstigar, bebyggelse, stenmurar, trappor, grönska, topografi och betydelsefulla fronter är särskilt känsliga för förändring och ska värnas.
- Byggnader med en starkt symbolladdad och identitetskapande betydelse för riksintresset, i flera fall bestående av institutionsbyggnader eller allmänna inrättningar med tillhörande

parkmiljö/skolgård/gårdsmiljö. Byggnadernas synlighet och monumental verkan i stadsrummet ska värnas. Tillhörande skolgård/park-/gårdsmiljö behålls obebyggd med bevarad karaktär vad gäller grönska, äldre gårdsbebyggelse och funktion som öppen plats.

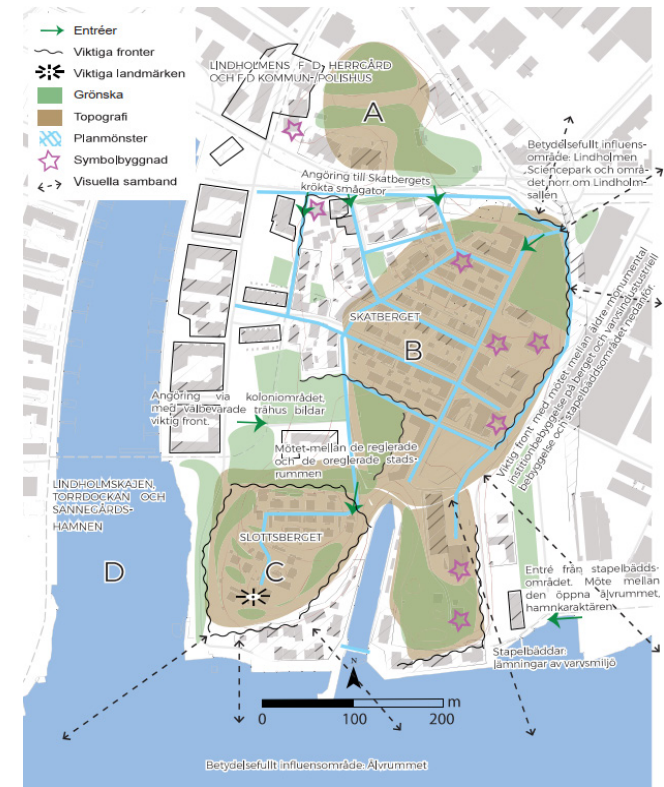
- Skatbergets reglerade gatunät som terränganpassats med ibland krökta gator, Slottsbergets oreglerade och slingrande vägsträckning över berget, med anslutande mindre promenadstigar och trappor. Gatunät och gatukaraktär, stigar och trappor värnas.

- Frodig grönska inom området, både anlagd och halvild, bidrar till rumslighet och pittoresk småstadskaraktär. Den fungerar både sammanlänkade inom området och avgränsande mot omgivande område med annan karaktär. Grönska inom området ska värnas.

- Topografin med branta och kala klippor och berg förstärker skärgårdskaraktären. Topografin ska behållas opåverkad och visuellt synlig.

- Viktiga fronter som annonserar området utåt, där bebyggelsekaraktären i samverkan med grönska och planmönster är särskilt viktig. Fronterna ska bibehållas och inte byggas för med närliggande bebyggelse. Planerade större förändringar som kan påverka fronter och visuella samband ska utredas genom stadsbildsanalys.

- Landmärke bestående av Slottsbergets front, som bidrar till riksintresseområdets silhuett och annonsering mot övriga staden. Landmärkets synlighet i älvrummet värnas. Bebyggelse på och nedanför Slottsberget ska undvikas.

Karta ur kunskapsunderlaget för Lindholmens O:23 riksintresse för kulturmiljövården framtaget av Göteborgs stad, som visar fysiska och rumsliga uttryck som ska bevaras.

Riksintressanta uttryck med relevans för planområdet

Aktuellt planområde ligger inom riksintresset Lindholmen [O 2:3]. Den riksintressanta berättelsen representerar i huvudsak en typisk bostadsmiljö för industri-, hamn- och varvsarbetare. Genom bevarad bebyggelse och spår från varvsverksamheten berättas om närheten mellan bostadsmiljö och arbetsplats, där den bevarade arbetarbebyggelsen till stora delar har vuxit fram på oregerat vis genom självbyggeri. Bebyggelsemiljön uppvisar en stark traditionell göteborgskarakteristik med en rik variation av både landshövdingehus, flerfamiljshus i trä och småskaliga bostadshus i de bohuslänska kustsamhällenas byggnadstradition, vilket skapar en samlad helhetsmiljö som försvunnit i många liknande arbetarstadsdelar i staden. Planområdet berörs direkt av ett av de riksintressanta uttrycken och mer indirekt av andra uttryck.

Till höger finns en precisering i punktform av vilka fysiska uttryck med relevans för planområdet som kan kopplas till den av Riksantikvarieämbetet beslutade riksintressebeskrivningen. Preciseringen är en tolkning utifrån riksintressebeskrivningen och togs fram av Norconsult inom ramen för arbetet med kulturmiljöutredningen för aktuell detaljplan under 2025.

Den beslutade riksintressebeskrivningen är en kortfattad sammanställning av de riksintressanta värdena, och beskriver främst enskilda objekt. Preciseringen nedan är en tolkning av de kulturhistoriska sammanhang som riksintressets uttryck är del av. Det är dock länsstyrelsen som slutligen ansvarar för uttolkningen av riksintresset.

Riksintressant uttryck	Precisering, fysiska uttryck
<i>Torrdockan mot älven - insprängd 1875, senare utvidgad - och andra lämningar av varvsmiljön.</i>	Samtliga byggnader inom planområdet är uppförda av och för Lindholmsvarvet och således att betrakta som lämningar av varvsmiljön. Byggnaderna är med sin placering på Skateberget väl synliga från stora delar av det tidigare varvsområdet. Bebyggelsens relativt låga skala gör att Slottsbergets trähusbebyggelse (se nedan) tydligt framträder som områdets front mot älven.
	Torrdockan angränsar till planområdets västra gräns och utgör en del av den visuella upplevelsen av planområdet från väster och från älven samt förstärker upplevelsen av områdets topografiska förutsättningar.
<i>Slottsbergets bebyggelse som visar hur de inflyttade varvsarbetarna i sitt anvisade bostadsområde tagit med sig byggnadsskicket i de bohuslänska kustsamhällena, men också mer planmässigt på bergets någorlunda jämna hjässor.</i>	Det angränsande Slottsberget och dess trähusbebyggelse utgör en del av den visuella upplevelsen av planområdet då den mellanliggande torrdockan medför till stora delar obrutna siktlinjer dem sinsemellan. Detta möjliggör förståelsen av den gemensamma tillkomsten av bebyggelsen; varvsindustrin.
<i>Den lägre inlandsplatån med större, avlånga kvarter och ett strikt radsystem av fritt liggande trähus i 2-3 våningar av olika varianter (o.1885-90), blandade med landshövdingehus (o.1900-20). Planmönstret och bebyggelsens karaktär.</i>	Planområdet angränsar till både äldre landshövdingehus och modernare trähus uppförda enligt det strikta planmönstret åt norr, som utgör en del av den visuella upplevelsen av planområdet, då främst synligt inifrån planområdet samt på nära håll i från norr.

Kulturhistorisk värdering

De kulturhistoriska värdena som i tidigare framtagen kulturmiljöutredning identifierats inom planområdet och i den närmsta omgivningen, samt för platsen relevanta kulturhistoriska sammanhang, beskrivs kortfattat nedan. De kulturhistoriska sammanhangen *Varvsindustrin* och *Uppförandet av arbetarbostäder* (markerad med röd streckad linje) sammanfaller tydligt med samtliga av riksintressets uttryck.

De kulturhistoriska sammanhang som ryms inom *Det befästa Lindholmen* och *Älvrummet* utgör närmast grundförutsättningen för riksintresset i sig då de båda främst uttrycks genom de naturgeografiska förutsättningarna.

Varvsindustrin

- "Disponentvillan", med sin tidstypiska träpanelsarkitektur från 1800-talets andra hälft utgör en av få bevarade byggnader från varvets tidiga framväxt. Byggnaden är en särskilt kulturhistoriskt värdefull byggnad enligt PBL 8 kap §13 och får ej förvanskas.
- Torrdockan anlagd 1875.
- F.d. gasverksbyggnaden, med ett relativt välbevarat och karaktäristiskt uttryck från 1930- och 40-talen, med stark koppling till varvsverksamheten. Byggnaden är en särskilt kulturhistoriskt värdefull byggnad enligt PBL 8 kap §13.
- F.d. varvskontoret, med sin högresta volym som symboliserar dess tidigare betydelsefulla funktion representerar varvets utvidgning under högkonjunkturen på 1950-talet. Byggnadens överordnade skala gentemot kringliggande bebyggelse tydliggör dess karaktär som varvets tidigare administrativa säte. Byggnaden är en särskilt kulturhistoriskt värdefull byggnad enligt PBL 8 kap §13.
- F.d. ritkontoret representerar varvets utvidgning under högkonjunkturen under 1940-talets slut. Genom sin karaktäristiska gestaltning och koppling till varvsindustrin och varvskontoret, görs bedömningen i denna rapport att byggnaden uppfyller kraven för en särskilt kulturhistoriskt värdefull byggnad enligt PBL 8 kap §13.
- Storskaliga f.d. varvsindustribyggnader öster om planområdet.
- Övriga bevarade industrihistoriska spår såsom kajer, rester av stapelbäddar, betongkonstruktioner m.fl.
- Den samlade miljön med varvets administrativa byggnader uppförda under 1800- och 1900-talet belägna på Skatebergets hjässa, väl synliga från varvsområdet, med synligt berg i dagen och sparsamt med vegetation. **Uppförandet av arbetarbostäder**

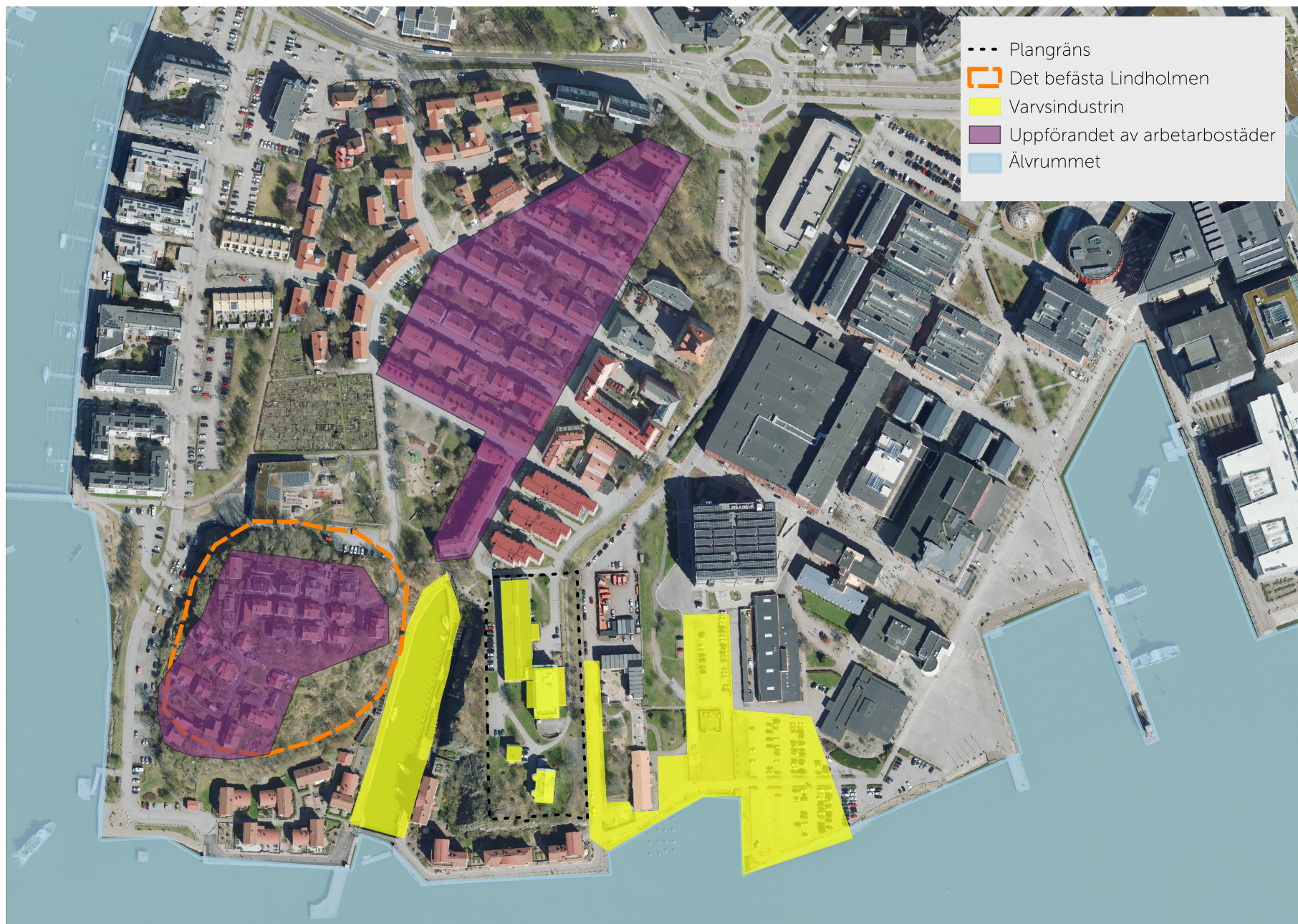
- Arbetarbostäder på Slottsberget från i huvudsak 1800-talets andra hälft, uppförd av varvsarbetare i de bohuslänska kustsamhällenas byggnadstradition.
- Arbetarbostäder (landshövdingehus, trähus) på Skateberget som uppförts från 1800-talets mitt till 1900-talets början.
- De skilda planmönster som ovanstående bebyggelse uppförts utefter.

Det befästa Lindholmen

- Slottsbergets tydliga topografi som historiskt sett har utgjort ett försvarsstrategiskt läge.

Älvrummet

- Göta älv utgör den naturgeografiska förutsättningen för etableringen av varvsindustrin på Lindholmen och uppförandet av arbetarbostäder.

Ungefärlig geografisk utbredning där fysiska egenskaper för de kulturhistoriska sammanhang som beskrivs i kulturmiljöutredningen framträder. Underlagskarta: Göteborgs Stad 2023.

Metodik

Bedömningsgrunder

Konsekvensbedömningen utgår ifrån vilken typ av effekter den föreslagna åtgärden får i relation till det identifierade kulturhistoriska värdet. De kulturhistoriska värden samt den känslighet och tålighet som identifierats i tidigare framtagen kulturmiljöutredning utgör utgångspunkt för bedömningen.

Påverkan – effekt - konsekvens

I föreliggande rapport används de begrepp som används i miljökonsekvensbeskrivningar i Sverige;

Påverkan	Den fysiska åtgärden i sig.
Effekt	Den förändring som uppkommer i omgivningen.
Konsekvens	Betydelsen av denna förändring.

Med effekt menas den förändring i miljön som påverkan medför. En effekt kan vara både direkt och indirekt och kan bestå i såväl en utträdning av en kulturhistoriskt värdefull lämning eller del av miljö, som förändrade samband eller en förändrad karaktär. En indirekt effekt av en åtgärd kan också vara att förutsättningarna för förvaltning och underhåll eller användning på sikt förändras. Effekter kan vara både positiva och negativa, gemensamt för effekter på kulturmiljö är att de påverkar läsbarheten av miljöns kulturhistoriska värde.

I föreliggande konsekvensbedömning har följande bedömningsskala använts. Samma typ av skala används vanligtvis för bedömningen i en miljökonsekvensbedömning.

	Stor negativ effekt	Måttlig negativ effekt	Liten negativ effekt	Försumbar/ingen negativ effekt
Stort värde	Mycket stor negativ konsekvens	Stor negativ konsekvens	Måttlig negativ konsekvens	Liten negativ konsekvens
Måttligt värde	Stor negativ konsekvens	Måttlig negativ konsekvens	Liten negativ konsekvens	Ingen/försumbar konsekvens
Lågt värde	Måttlig negativ konsekvens	Liten negativ konsekvens	Ingen/försumbar konsekvens	Ingen/försumbar konsekvens

Matris för konsekvensbedömning

Stor negativ effekt: uppstår när en föreslagen åtgärd medför att kulturmiljövärden går förlorade och den historiska läsbarheten försvåras kraftigt eller upphör helt.

Måttlig negativ effekt: Uppstår när en föreslagen åtgärd medför att kulturmiljövärden fragmentiseras eller skadas. Värden går delvis förlorade så att helheten inte kan uppfattas och den historiska läsbarheten reduceras.

Liten negativ effekt: Uppstår när en föreslagen åtgärd medför att kulturmiljövärden som inte är betydelsebärande för kulturmiljöns helhet och historiska samband/strukturer skadas eller tas bort. Den historiska läsbarheten kan även fortsättningsvis uppfattas.

Försumbar eller ingen negativ effekt: Uppstår när föreslagen åtgärd inte påverkar identifierade kulturmiljövärden i någon märkbar omfattning. Den historiska läsbarheten är lika god som innan genomförd åtgärd.

Stort värde: Särskilt välbevarade och värdefulla kulturmiljöer eller objekt som berättar om en viss historisk funktion, ett förlopp eller ett kulturhistoriskt sammanhang, med en hög grad av historisk läsbarhet. Miljöerna och objekten ingår i ett tydligt sammanhang. Omfattar även avgränsade miljöer som är särskilt betydelsebärande för ett förlopp eller en tid där sammanhanget är otydligt eller har brutits.

Måttligt värde: Kulturmiljöer eller objekt som berättar om en viss historisk funktion, ett förlopp eller ett

kulturhistoriskt sammanhang. Miljöerna eller objekten är värdefulla men det övergripande sammanhanget kan vara otydligt eller brutet. Miljöerna och objekten är vanligt förekommande men viktiga för den historiska läsbarheten.

Lågt värde: Avgränsade kulturmiljöer eller objekt där det kulturhistoriska sammanhanget är otydligt eller har brutits. För dessa miljöer och objekt är graden av historisk läsbarhet låg.

Särskilda bedömningsgrunder riksintresset

I arbetet med konsekvensbedömningen har utgångspunkten tagits i de generella bedömningsgrunder rörande påverkan på riksintressen för kulturmiljövården som redovisas i Riksantikvarieämbetets riksintressehandbok. Bedömningsgrunderna utgår från fyra övergripande frågeställningar, som sedan bryts ned i ett antal mer precisa frågeställningar. Olika typer av åtgärder kan medföra att en riksintressant miljöns möjligheter att tydligt visa ett riksintressant kulturhistoriskt sammanhang påverkas negativt.

Frågeställningarna utgör ett verktyg för att kartlägga och analysera arten och omfattningen av förändringen i relation till de värden som utgör motiv till utpekandet av ett riksintresse.

Vad försvinner och vad tillkommer?

- Försvinner enskilda objekt, strukturer eller visuella och funktionella samband som har betydelse för läsbarheten av den riksintressanta miljön?
- Tillkommer nytillskott som påverkar kulturmiljöns skalor, former eller karaktärsdrag på ett sådant vis

som negativt inverkar på läsbarheten – d.v.s. möjligheterna att förstå och uppleva den riksintressanta kulturhistoriska utvecklingen i landskapet?

Är påverkan visuell eller funktionell?

- Påverkas siktlinjer, skala, sammanhang, rumsligheter, orientering eller andra aspekter av den visuella upplevelsen av miljön på ett sådant vis som inverkar negativt på möjligheterna att förstå och uppleva den riksintressanta miljön?
- Påverkas rörelsestråk, kommunikationsleder eller andra funktioner och förutsättningar med betydelse för möjligheten att bruka, förvalta och röra sig inom miljön?
- Kan åtgärden innebära att tillgängligheten till miljön minskar, att området fragmenteras, barriärer skapas eller att möjligheterna att besöka miljön på annat sätt försvåras?

Är påverkan direkt eller indirekt?

- Är det troligt att åtgärden kan komma att följas av andra åtgärder eller särskilda anläggningar vilka i sig kan medföra negativa konsekvenser?
- Finns det risk för att åtgärden på sikt minskar möjligheterna att bruka och förvalta miljön, eller leder till en sådan ändrad användning av miljön att läsbarheten av det riksintressanta kulturhistoriska sammanhanget påverkas negativt?

Är påverkan tillfällig eller bestående?

- Innebär åtgärden att möjligheterna att förstå och uppleva eller bruka den riksintressanta miljön kraftigt försämras under en begränsad tid?
- Försvinner riksintressanta egenskaper och uttryck eller tillkommer nytillskott som påverkar den riksintressanta miljön negativt?

	Förändring						
	←				→		
Områdets värden kommer att	fördas	förökas	förstärkas	föbli oförändrade	försvagas	förvanskas	försvinna
Innebörd	förbättring			neutral påverkan	skada	påtaglig skada	
Förhållnings-sätt	Inspirera - stärka Berika			Hänsyn Bruka varsamt	Hindra - lindra Minimera skadan	Ej tillåtligt Undvika skadan	

Schematisk gradering av konsekvenser för ett riksintresseområde. Illustrationen redovisar ursprungligen handlingsutrymmet inom Miljöbalkens hushållningsbestämmelse. Illustration Riksantikvarieämbetet 2014

Påtaglig skada eller ej?

Riksintressen enligt 3 kap 6§ Miljöbalken ska skyddas mot påtaglig skada, om en åtgärd innebär påtaglig skada på de värden som ligger till grund för utpekandet är åtgärden inte tillåtlig enligt Miljöbalken. Även om skadan inte kan anses som påtaglig ska särskild hänsyn till de riksintressanta värdena visas. Förändringar som påverkar riksintressanta värden bedöms utifrån dess grad av påverkan. Det är Länsstyrelsen som bedömer om en åtgärd medför påtaglig skada. Till grund för Länsstyrelsens bedömning kan miljökonsekvensbeskrivningar, konsekvensbedömningar eller andra kulturmiljöutredningar behöva tas fram. Hur de allmänna råden ska tolkas har förtydligats av Riksantikvarieämbetet i riksintressehandboken. För att avgöra om åtgärden medför mer än obetydlig skada analyseras dels vilka egenskaper som påverkas och i vilken omfattning dessa påverkas.

Vilka egenskaper påverkas?

- Påverkar åtgärden de egenskaper som är centrala för läsbarheten och upplevelsen av miljön – d.v.s. de, eller delar av de, fysiska uttryck utan vilka det riksintressanta kulturhistoriska sammanhanget inte längre kan läsas?
- Påverkar åtgärden sådana egenskaper som stödjer eller förstärker läsbarheten och upplevelsen av miljön?

Hur påverkas miljöns värden?

- Förloras eller förvanskas de värden som ligger till grund för utpekandet?
- Försvagas dessa värden så att området mindre väl belyser det riksintressanta kulturhistoriska sammanhang som ligger till grund för utpekandet?

- Ur Handbok - Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, Riksantikvarieämbetet (2014)

Landskapets läsbarhet – d.v.s. möjligheterna att förstå och uppleva ett områdes riksintressanta kulturhistoriska sammanhang, såsom det kommer till uttryck i landskapet – är central vid urvalet av riksintressen och därmed även i analysen av en förändrings påverkan på kulturmiljön. Kulturmiljövårdens riksintressen är *sammanhängande kulturmiljöer* som kännetecknas av att de genom sitt innehåll *särskilt väl återspeglar* viktiga delar av den kulturhistoriska utvecklingen i landskapet. Miljöns riksintressanta egenskaper består i alla de fysiska uttryck - objekt, karaktärsdrag, strukturer, funktioner och samband - som gör den riksintressanta historien läsbar i landskapet. Det är åtgärdens konsekvenser för denna läsbarhet som ska lyftas fram i skadeanalysen. Avgörande för bedömningen är *i hur hög grad platsen fortsatt kommer att karaktäriseras av eller kunna återspegla det riksintressanta kulturhistoriska sammanhang som ligger till grund för utpekandet*. Åtgärdens påverkan på både miljön som helhet och på de enskilda objekt som är av betydelse för miljöns läsbarhet ska bedömas.

Befintliga byggnader förses med ett flertal skydds- och varsamhetsbestämmelser, enligt följande.

- q₁ Ursprungligt golv och trappor i kolmårdsmarmor och ursprungliga ytskikt i entréhallarna bevaras.
- q₂ Byggnadens karaktärsdrag avseende volym, proportioner, takform, färgsättning, detaljeringsgrad samt exteriör bevaras.
- q₃ Byggnadens grundform, volym, proportioner och takform, fasadmaterial och fasadkulör ska bevaras.
- q₅ Byggnadens volym, proportioner och takform, färgsättning, detaljeringsgrad samt exteriör ska bevaras.
- k₁ Kulturhistoriskt värdefull byggnad som ska bibehållas till sin ursprungliga karaktär med avseende på proportioner, detaljeringsgrad, indelning, takform, material och färgsättning.
- k₂ Taktäckning ska vara avkoppar

Bebyggelsens högsta nockhöjd regleras för Disponentvillan till 30 meter över angivet nollplan, för gasverksbyggnaden, samt tillkommande byggrätt öster om ritkontoret till 26 meter över angivet nollplan.

Tillkommande byggrätt invid gasverket, varvskontoret samt ritkontoret med tillkommande byggrätt regleras samtliga till 41 meter över angivet nollplan. Däremot tillbyggnaderna på huvudkontorets regleras till 21 meter över angivet nollplan.

För tillkommande bostadshus samt till- och påbyggnad på ritkontoret anges följande utformningsbestämmelser:

- f₁ Fasad ska utformas i tegel eller trä.
- f₂ Balkong får inte kraga ut åt väster.
- f₃ Uppskjutande byggnadsdel ska vara indragen minst 1 meter från fasadliv.
- f₄ Balkong får uppta högst 45 procent av fasadlängd
- f₅ Fasad ska utformas i gult tegel

Följande egenskapsbestämmelser gäller för all kvartersmark:

- Balkong får kraga ut högst 1 meter från fasad.
- Loftgångar får inte uppföras.
- Balkong får inte glasas in.

Vyer och siktlinjer av särskild betydelse för riksintresset

I kulturmiljöutredningen har sju siktlinjer/vyer analyserats. Samtliga vyer/siktlinjer har därför viss betydelse för riksintresset och stadsmiljön i sin helhet. Vyerna syftar till att fånga upplevelsen av kulturmiljön och de uttryck som är kopplade till riksintresset samt skildra de beroenden, visuella samband och sammanhang som är kopplade till läsbarheten av den samma. Av de studerade 7 siktlinjerna bedöms 6 vara särskilt betydelsefulla för riksintresset, se karta.

Valet av vyer och siktlinjer har utgått från sådana platser i staden där ny bebyggelse inom planområdet kan bli väl synlig, samt från sådana platser i staden som har ett särskilt kulturhistoriskt värde för staden och riksintresset i sin helhet. Vy 1, 2, 3 och 6 överensstämmer till stora delar med de visuella samband som tidigare identifierats i *Kulturmiljövårdens riksintressen inom centrala Göteborg, Antikvariskt planeringsunderlag* (Göteborgs stad, 2020). I denna rapport har förslaget/åtgärden monterats i de utvalda vyerna med syfte att visa hur påverkan sker i förhållande till de värden som identifierats, stadsrum, stadslandskap och landskapets formationer.

Följande vyer/siktlinjer bedöms vara särskilt betydelsefulla för riksintresset:

1. Vy från Sörhallsberget

Från Sörhallsberget ges en vidsträckt vy över planområdet och dess förhållande till kringliggande topografi, där riksintressets innehåll i sin helhet kan upplevas.

2. Vy från Stigbergskajen

Från Stigbergskajen ges en tydlig vy över planområdet och kringliggande topografi, där riksintressets innehåll i sin helhet kan upplevas.

Vyer och siktlinjer med svarta siffror bedöms vara särskilt betydelsefulla för riksintresset. Ortofoto: Göteborgs Stad 2023.

3. Vy från Amerikagatan

Från Amerikagatan ges en upphöjd vy över planområdet och kringliggande topografi, där riksintressets innehåll i sin helhet kan upplevas.

4. Vy från Tranchells bro

Från torrdockan ges en vid vy mot planområdet där den utsprängda dockans branta bergsväggar tydligt uttrycker området topografiska förutsättningar. Den nyare bostadsbebyggelsen skymmer till viss del berget mot älven.

5. Siktlinje längs med Plejadgatan

Från Plejadgatan finns långa siktlinjer mot planområdet, där bebyggelsen hamnar i ett tydligt sammanhang utmed gränsen mellan den äldre varvsbebyggelsen och arbetarbebyggelsen, där riksintressets innehåll till stora delar kan upplevas.

6. Vy från Insiktsgatans parkering

Öster om planområdet ges en av få vyer där planområdets samtliga byggnader tydligt kan upplevas tillsammans och i en varvshistorisk kontext med spår efter stapelbäddar m.m, där även riksintressets innehåll till stora delar är synligt.

Beskrivning av planens konsekvenser

→ Påverkan	Den fysiska åtgärden i sig.
Effekt:	Den förändring som uppkommer i omgivningen.
Konsekvens	Betydelsen av denna förändring.

Påverkan

Planförslaget medger uppförande av flerbostadshus invid det f.d. gasverket. Den tillkommande bebyggelsen omfattas dels av generella egenskapsbestämmelser samt utformningsbestämmelser som reglerar fasadmaterial samt balkongers utformning och placering. Högsta nockhöjd för den nya byggrätten anges till 39 meter över angivet nollplan. Befintlig byggnadshöjd för gasverksbyggnaden är idag ca 26 meter över angivet nollplan. Den nya byggrätten skiljs från gasverksbyggnaden med plusmark.

Planförslaget medger också påbyggnad av skol- och kontorslokaler på det f.d. ritkontoret med en nockhöjd upp till 39 meter över angivet nollplan, samt tillbyggnad av samma byggnad mot öster, med en högsta nockhöjd om 26 meter över angivet nollplan med en största byggnadsarea om 300 m². Befintlig byggnadshöjd är idag ca 26 meter över angivet nollplan på f.d. ritkontoret. Högsta befintliga byggnadshöjd är idag ca 34 meter över angivet nollplan (f.d. varvskontoret).

Marken mellan f.d. varvskontoret och disponentvillan samt väster om ritkontoret regleras så att marken endast får förses med komplementbyggnad mellan bebyggelsen samt längs med planområdets nordöstra hörn. Övrig mark inom planområdet anges som prickmark som inte får förses med byggnad.

Planområdet i sin helhet är beläget inom riksintresseområdet Lindholmen [O 2:3], samt inom området Lindholmen (35:A) som är utpekade i Göteborgs bevarandeprogram.

Planförslaget innebär en **direkt påverkan** då på- och tillbyggnad med skol- och kontorsverksamhet på det f.d. ritkontoret möjliggörs.

Planens genomförande ger en **visuell påverkan** i planområdets direkta omgivning samt från det kringliggande stads- och älvrummet. Detta då den nya bebyggelsen delvis är högre än den högsta befintliga byggnaden och då planområdet är beläget på ett berg som är väl synligt på långt håll.

Detaljplanen innebär delvis en **funktionell påverkan**, då den möjliggör både bostäder och skolverksamhet på platsen. Skolverksamhet har dock bedrivits på platsen ett flertal år, utan planstöd, och disponentvillan inhyser idag studentbostäder.

→ Påverkan	Den fysiska åtgärden i sig.
Effekt:	Den förändring som uppkommer i omgivningen.
Konsekvens	Betydelsen av denna förändring.

Särskilt kulturhistoriskt värdefullt bebyggelseområde och byggnader - 8:13 PBL

Hela planområdet ingår i området Lindholmen (35:A), som är utpekad i Göteborgs bevarandeprogram och bedöms vara ett särskilt kulturhistoriskt värdefullt bebyggelseområde så som det avses i PBL 8 kap. 13§. De karaktärsdrag och värden som påverkas utgörs främst av "F d disponerbostad och varvskontor, kv 6:4 På Skatberget ligger f d disponerbostaden uppförd cirka 1860 och en kontorsbyggnad från 1950-talet. Bostadshuset har ett högt och fritt läge. Det är av trä i 2 våningar med bred frontespis. Kontorshuset har 3–4 våningar och indragen takvåning. Fasaderna är av gult tegel med enkel mönstermurning längs taklisten och mellan fönstren. Entrépartiet omfattar två pardörrar inramade med natursten samt en bred naturstenstrappa". Detta genom att f.d. ritkontoret byggs på med flera nya våningar, med upp till fem meters högre byggnadshöjd än f.d. varvskontorets höjd.

I tidigare framtagen kulturmiljöutredning (Norconsult 2025) har samtliga fyra befintliga byggnader inom planområdet bedömts utgöra särskilt värdefulla byggnader, så som det avses i PBL 8 kap. 13§. Det särskilda värdet har också fastslagits för gasverksbyggnaden och disponerbostaden, genom skyddsbestämmelser i gällande plan.

Områdets särskilt värdefulla byggnader ges ett flertal skydds- och varsamhetsbestämmelser i planförslaget. Samtliga byggnader omfattas även av rivningsförbud, men för f.d. ritkontoret gäller inte rivningsförbudet takkonstruktionen. Detta för att möjliggöra en påbyggnad.

Disponerbostaden

Då byggnaden förses med både rivningsförbud och en skyddsbestämmelse i planförslaget bedöms inga negati-

va effekter uppstå då byggnaden bibehåller ett likvärdigt skydd som i gällande plan.

Gasverksbyggnaden

Då även gasverksbyggnaden förses med rivningsförbud och en skyddsbestämmelse i planförslaget bedöms inga negativa effekter uppstå då byggnaden bibehåller ett likvärdigt skydd som i gällande plan.

F.d varvskontoret

Byggnaden som idag saknar skydd i gällande plan förses med såväl rivningsförbud, flera skyddsbestämmelser samt varsamhetsbestämmelse. Planförslaget bedöms säkerställa att byggnadens särskilda värde inte förvanskas och att det bevaras. Planförslaget bedöms ge en positiv effekt.

F.d ritkontoret

Möjligheten att bygga på f.d. ritkontoret kommer oundvikligen förändra byggnadens karaktär i relativt stor omfattning då såväl skala som takform förändras. Även relationen mellan f.d. varvskontoret och f.d. ritkontoret förändras då ritkontorets påbyggnad tillåts bli högre än varvskontoret. Den befintliga byggnaden är dock delvis förändrad idag, med nyare fasamaterial och en förändrad exteriör, vilket mildrar de negativa effekterna något. Planförslagets varsamhetsbestämmelse för byggnaden anger också att karaktären ska bibehållas. Effekternas omfattning är också beroende på hur detaljutformningen av den nya påbyggnaden sker och i vilken grad karaktären och värdena förändras/minskar samt i vilken grad läsbarheten av byggnadens kulturhistoriska sammanhang minskar. Effekten bedöms hamna i ett spann mellan liten negativ och måttlig negativ effekt. Om effekterna hamnar i det högre spannet - måttligt negativa, finns risk för att byggnadens särskilda värde förvanskas.

Ny tillkommande bebyggelse

Planförslaget innebär också att ett nytt bostadshus uppförs invid gasverksbyggnaden. Den nya byggnaden

ges samma nockhöjd som tillkommande byggrätt för ritkontorets påbyggnad.

Planförslagets nya bostadsbebyggelse placeras söder om de idag högsta byggnaderna på berget, och ger en upplevelsemässigt relativt påtaglig skalförskjutning på berget. Den lägre gasverksbyggnaden blir skyddad av den nya bebyggelsen på långt håll, och det nya bostadshuset tillsammans med påbyggnaden på ritkontoret blir med dess högre byggnadskroppar helt nya inslag i områdets siluett, och i förlängningen en förändring av stadsbilden där den tidigare varvsindustrins bebyggelse inte längre dominerar Skateberget - vilket försvårar läsbarheten.

Planförslaget kommer däremot påverka möjligheten att se en eller flera av områdets befintliga byggnader på håll. Planförslaget innebär också att den nya byggnaden och påbyggnaden på f.d. ritkontoret blir helt nya inslag i stadsbilden, och kommer att bli mycket synliga från såväl älven som från södra älvstranden. Planförslaget innebär även en påtaglig skalförskjutning på Skateberget, inom set särskilt värdefulla bebyggelseområdet.

Planförslaget bedöms inte förvanska någon av de särskilt kulturhistoriskt värdefulla byggnader som är belägna inom planområdet, viss risk finns dock för att påbyggnaden på f.d. ritkontoret förvanskar dess särskilda värde om inte gestaltningen av densamma sker med stor hänsyn till byggnadens karaktärsdrag och värden.

Den sammantagna bebyggelsemiljön förändras dock med den skalförskjutning som det nya bostadshuset samt f.d. ritkontorets påbyggnad innebär. Möjligheten att uppleva och förstå den platsens kulturhistoriska utveckling försvåras till viss del, då varvskontorets betydelse tydligt uttrycks genom den idag högsta byggnadshöjden. Effekterna för det särskilt kulturhistoriskt värdefulla bebyggelseområdet och de särskilt kulturhistoriskt värdefulla byggnaderna bedöms som **liten negativ effekt**.

Ovan: Planförslaget innebär en påtaglig skalförskjutning på Skateberget både på kort och långt håll. Gasverksbyggnadens mindre skala gör att den överskuggas av den nya bostadsbebyggelsen. Även ritkontorets påbyggnad överordnar sig områdets befintliga byggnader i och med dess högre höjd. Det f.d. varvskontorets upplevs inte längre som den högsta byggnaden på berget, vilket försvagar läsbarheten av områdets historiska utveckling och f.d. huvudkontorets betydelse.

Nedan: På längre håll, från väster, blir tillbyggnaden av ritkontoret och det nya bostadshusets högre skala än mer påtaglig. Gasverksbyggnaden skyms helt av den nya byggnaden, och Varvskontoret utgör inte längre bergets högsta byggnad. De nya byggnaderna sticker upp över horisonten, till skillnad mot de befintliga byggnaderna inom planområdet, och tar tydlig plats i stadsbilden.

→ Påverkan	Den fysiska åtgärden i sig.
Effekt:	Den förändring som uppkommer i omgivningen.
Konsekvens	Betydelsen av denna förändring.

Riksintresse för kulturmiljövården - 3 kap 6§ MB

Här nedan följer en genomgång av vilka effekter planförslaget har på vart och ett av de uttryck för riksintresset som påverkas, samt den tolkning av respektive uttryck som gjorts i kulturmiljöutredningen.

Efter respektive uttryck följer jämförelser mellan befintlig och blivande utseende där illustrationer av planförslaget visas. Vyerna med tillhörande bildtexter utgör en del i konsekvensbeskrivningen, och fungerar dessutom som ett komplement till texten.

Avslutningsvis redovisas samtliga berörda riksintressanta uttryck i en tabell, med graden av effekt redovisad per uttryck.

Uttryck för riksintresset

Torrdockan mot älven - insprängd 1875, senare utvidgad - och andra lämningar av varvsmiljön.

Tolkning av riksintressets uttryck

Samtliga byggnader inom planområdet är uppförda av och för Lindholmsvarvet och således att betrakta som lämningar av varvsmiljön. Byggnaderna är med sin placering på Skateberget väl synliga från stora delar av det tidigare varvsområdet. Bebyggelsens relativt låga skala gör att Slottsbergets trähusbebyggelse tydligt framträder som områdets front mot älven.

Torrdockan angränsar till planområdets västra gräns och utgör en del av den visuella upplevelsen av planområdet från väster och från älven samt förstärker upplevelsen av områdets topografiska förutsättningar.

Planförslaget innebär en direkt påverkan då till- och påbyggnad sker på det f.d. ritkontoret samt att ett nytt bostadshus uppförs i direkt anslutning till gasverksbyggnaden. Planförslaget innebär en väsentlig förändring av området på Skateberget då de nya byggnaderna/ tillbyggnaderna uppförs med en högre eller lika hög höjd som det f.d. varvskontoret. Läsbarheten, möjligheten att uppleva och förstå områdets kulturhistoriska sammanhang, försvagas genom skalförskjutningen, då varvskontorets tidigare tydliga uttryck på Skateberget i planförslaget slås samman med, eller underordnas det tillkommande bostadshuset och påbyggnaden av f.d. ritkontoret.

Planförslaget säkerställer genom rivningsförbud och skyddsbestämmelser att samtliga byggnader belägna inom planområdet bevaras. F.d. ritkontorets takkonstruktion är dock undantagen från rivningsförbudet, dock omfattas byggnaden av varsamhetsbestämmelser. Detta bedöms ge en positiv effekt.

Indirekt påverkan sker genom att planförslagens tillkommande bebyggelse genom dess skala och placering försvårar möjligheten att se och uppleva den varvsanknutna bebyggelsen på Skatebergets topp, dels från södra älvstranden, dels från Torrdockan. Den nya bebyggelsens skala innebär också att den blir synlig på långt håll, och i förlängningen att stadsbilden i stort förändras där möjligheten att uppleva lämningar efter varvsmiljön på längre håll minskar.

Sammantaget bedöms planförslaget främst påverka möjligheten att uppleva och förstå den riksintressanta miljön, dels genom en generell skalförskjutning inom planområdet, dels genom den tillkommande bebyggelsens högre skala än det f.d. varvskontoret. Planförslaget bedöms leda till en **måttlig negativ effekt**.

Ovan: Planförslagets bebyggelse innebär en tydlig skalförskjutning där de nya byggnaderna överordnas de befintliga byggnaderna med koppling till varvsverksamheten på Skateberget. De nya byggnaderna blir ett helt nytt blickfång, och del i stadsbilden, från södra älvstranden och Majorna. Befintlig bebyggelse är redan i dagsläget påverkad av 1990-talets bostadsbebyggelse och Karlatornets storskalighet. Planförslagets bebyggelse försvårar ytterligare möjligheten att se och uppleva de lämningar av varvmiljön som byggnaderna utgör, och de befintliga byggnaderna underordnas även planförslagets bebyggelse.

Nedan: Den från torrdockan relativt lågmälda äldre bebyggelsen kompletteras i planförslaget med avsevärt större byggnadsvolymer som blir ett påtagligt inslag i vyn mot berget från torrdockan. De nya byggnadsvolymer domineras vyer från torrdockan och den visuella kopplingen mellan dockan och varvsbebyggelsen på Skateberget försvagas av de tillkommande byggnadernas skala och placering.

→ Påverkan	Den fysiska åtgärden i sig.
Effekt:	Den förändring som uppkommer i omgivningen.
Konsekvens	Betydelsen av denna förändring.

Uttryck för riksintresset

Slottsbergets bebyggelse som visar hur de inflyttade varvsarbetarna i sitt anvisade bostadsområde tagit med sig byggnadsskicket i de bohuslänska kustsamhällena, men också mer planmässigt på bergets någorlunda jämna hjässa.

Tolkning av riksintressets uttryck

Det angränsande Slottsberget och dess trähusbebyggelse utgör en del av den visuella upplevelsen av planområdet då den mellanliggande torrdockan medför till stora delar obrutna siktlinjer dem sinsemellan. Detta möjliggör förståelsen av den gemensamma tillkomsten av bebyggelsen; varvsindustrin.

Planförslaget ger en indirekt påverkan på det riksintressanta uttrycket som är beläget väster om planområdet, på motsatt sida av torrdockan.

Den nya bebyggelsen ges en skala som kontrasterar mot Slottsbergets låga trähusbebyggelse. Planförslaget förhåller sig skalmässigt mer till de flerbostadshus som är belägna invid kajkanterna nedanför Skateberget och Slottsberget, än till bebyggelsen uppe på de båda bergen.

Så väl från väster som från söder blir de tillkommande byggnaderna ett tydligt inslag i stadsbilden, och försvårar delvis förståelsen och läsbarheten av Slottsberget som en sammanhållen miljö. Framförallt det nya bostadshuset, med dess friliggande volym och framskjutna läge på Skateberget tar stor plats i stadsbilden, och upplevs som en avsevärt större volym än Slottsbergets bebyggelse.

Den visuella kopplingen mellan Slottsbergets bebyggelse och Skateberget med dess olika byggnader kopplade till varvsverksamheten byggs till stora delar bort, då de nya byggnaderna ges en högre skala och placeras i planområdets västra del nära torrdockan. Tillsammans bildar det nya bostadshuset och påbyggnaden av f.d. ritkontoret en samlad bebyggelsefront som tydligt bryter kopplingen mellan Slottsberget och den befintliga bebyggelsen på Skateberget.

Åtgärden förändrar främst den övergripande stadsbilden, där den nya bebyggelsen kontrasterar tydligt mot Slottsbergets småskaliga trähusbebyggelse. Då utformning av den tillkommande bebyggelsen främst regleras genom fasadmaterial och placering av balkonger/balkongers läge och storlek är effekterna svåra att precisera mer ingående, men då planförslaget främst bedöms ge indirekt påverkan på riksintressets uttryck bedöms den bli **måttligt negativ**.

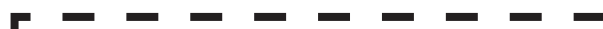
Ovan: Planförslagets tillkommande bebyggelse uppförs med en påtagligt högre skala än trähusbebyggelsen på Slottsberget. Den nya bebyggelsens placering i planområdet västra del avgränsar Slottsberget visuellt från Skateberget, och bryter de visuella sambanden. Det tillkommande bostadshuset blir ett helt nytt inslag i stadsbilden, där den högre skalan tydligt överordnas Slottsbergets bebyggelse och bergets form.

Nedan: De nya byggnaderna blir synliga från väster, och blir en del i vyn mot Slottsberget och Skateberget. Planförslagets högre skala blir påtaglig, och kontrasterar tydligt mot Slottsbergets bebyggelse, Bostadshusets framskjutna läge på berget gör att det upplevs som mycket högre än den befintliga bebyggelsen på både Slottsberget och Skateberget.

→ Påverkan	Den fysiska åtgärden i sig.
Effekt:	Den förändring som uppkommer i omgivningen.
Konsekvens	Betydelsen av denna förändring.

Uttryck för riksintresset

Den lägre inlandsplatån med större, avlånga kvarter och ett strikt radsystem av fritt liggande trähus i 2-3 våningar av olika varianter (o.1885-90), blandade med landshövdingehus (o.1900-20). Planmönstret och bebyggelsens karaktär.

Tolkning av riksintressets uttryck

Planområdet angränsar till både äldre landshövdingehus och modernare trähus uppförda enligt det strikta planmönstret åt norr, som utgör en del av den visuella upplevelsen av planområdet, då främst synligt inifrån planområdet samt på nära håll i från norr.

Planförslaget ger endast en indirekt påverkan på det riksintressanta uttrycket som omfattar kvarteren norr om planområdet, längs Verkmästaregatan och Förmansgatan.

Den äldre arbetarbebyggelsen är belägen lägre i terrängen än planområdet, det innebär att endast landshövdingehusen i direkt anslutning till planområdet är synliga från den nordvästra delen av planområdet. Planområdet och den tillkommande bebyggelsen är på samma sätt synlig endast på mycket kort håll, medan topografin och övrig bebyggelse skymmer så väl planområdet befintliga bebyggelse som den tillkommande.

Planförslaget innebär ingen förändring av planstrukturen, då nya byggnader fogas in i befintlig struktur samt byggs på befintliga byggnader.

Planförslaget varken skymmer eller försvårar upplevelsen av den äldre trä- och landshövdingehusbebyggelsen, varken på långt håller på närmare håll. Effekten bedöms bli **försumbar**.

Ovan: Planförslagets bebyggelse möter det sena 1900-talets landshövdingehusinspirerade bostadshus och de nyare studentbostädernas något högre höjd ger en mjuk övergång till planförslagets byggnadshöjder. Den tillkommande bebyggelsen skymmer inte någon äldre bebyggelse.

Nedan: På långt håll, från motsatt sida älven, är den äldre arbetarbostadsbebyggelsen inte synlig idag utan döljs av topografin och befintlig bebyggelse. Planförslagets bebyggelse blir ett nytt inslag, men skymmer inte den äldre landshövdingehus-bebyggelsen norr om planområdet.

→ Påverkan	Den fysiska åtgärden i sig.
Effekt:	Den förändring som uppkommer i omgivningen.
Konsekvens	Betydelsen av denna förändring.

Effekter för samtliga riksintressanta uttryck

I tabellen nedan listas samtliga riksintressanta uttryck med relevans för planområdet, samt vilken grad av effekter planförslaget ger på respektive uttryck.

Riksintressant uttryck	Precisering, fysiska uttryck	Effekt
<i>Torrdockan mot älven - insprängd 1875, senare utvidgad - och andra lämningar av varvsmiljön.</i>	Samtliga byggnader inom planområdet är uppförda av och för Lindholmsvarvet och således att betrakta som lämningar av varvsmiljön. Byggnaderna är med sin placering på Skateberget väl synliga från stora delar av det tidigare varvsområdet. Bebyggelsens relativt låga skala gör att Slottsbergets trähusbebyggelse (se nedan) tydligt framträder som områdets front mot älven.	Måttligt negativ effekt
	Torrdockan angränsar till planområdets västra gräns och utgör en del av den visuella upplevelsen av planområdet från väster och från älven samt förstärker upplevelsen av områdets topografiska förutsättningar.	
<i>Slottsbergets bebyggelse som visar hur de inflyttade varvsarbetarna i sitt anvisade bostadsområde tagit med sig byggnadsskicket i de bohuslänska kustsamhällena, men också mer planmässigt på bergets någorlunda jämna hjässa.</i>	Det angränsande Slottsberget och dess trähusbebyggelse utgör en del av den visuella upplevelsen av planområdet då den mellanliggande torrdockan medför till stora delar obrutna siktlinjer dem sinsemellan. Detta möjliggör förståelsen av den gemensamma tillkomsten av bebyggelsen; varvsindustrin.	Måttligt negativ effekt
<i>Den lägre inlandsplatån med större, avlånga kvarter och ett strikt radsystem av fritt liggande trähus i 2-3 våningar av olika varianter (o.1885-90), blandade med landshövdingehus (o.1900-20). Planmönstret och bebyggelsens karaktär.</i>	Planområdet angränsar till både äldre landshövdingehus och modernare trähus uppförda enligt det strikta planmönstret åt norr, som utgör en del av den visuella upplevelsen av planområdet, då främst synligt inifrån planområdet samt på nära håll i från norr.	Ingen/försumbar effekt

Påverkan	Den fysiska åtgärden i sig.
Effekt:	Den förändring som uppkommer i omgivningen.
→ Konsekvens	Betydelsen av denna förändring.

Konsekvensbedömning

Då åtgärden består av uppförandet av ny bostadsbebyggelse samt påbyggnad på befintlig kontor/skolbyggnad bedöms påverkan samt de effekter och konsekvenser som planförslaget ger på kulturmiljön som bestående.

Konsekvensbedömning särskilt kulturhistoriskt värdefullt bebyggelseområde

Planområdet är beläget i centrala Göteborg, och ingår i sin helhet i ett område utpekat som särskilt värdefullt bebyggelseområde i enlighet med PBL 8 kap. 13§ och har generellt höga kulturvärden. Planförslagets åtgärder innebär direkt påverkan på en av området särskilt värdefulla byggnader - det f.d. ritkontoret. Utformningen av påbyggnaden på det f.d. ritkontoret regleras i viss uträkning genom utformningbestämmelser och reglering av byggnadshöjden. Byggnaden omfattas av rivningsför-

bud, undantaget takkonstruktionen samt av en varsamhetsbestämmelse. Även om planförslaget inte reglerar den tillkommande byggnadskroppen särskilt detaljerat, bedöms varsamhetsbestämmelsen i kombination med rivningsförbudet tillräckliga för att byggnadens särskilda kulturhistoriska värden inte ska förvanskas.

Enligt 2 kap 6§ Plan- och bygglagen ska bebyggelse utformas och placeras med hänsyn till stadsbild och kulturmiljövärdena på platsen. Ändringar och tillägg i bebyggelsen ska göras varsamt så att befintliga karaktärsdrag respekteras och tillvaratas. Då den nya bebyggelsen ges en högre höjd än befintliga byggnader, framförallt i relation till den i dagsläget högsta byggnaden på Skateberget, f.d. varvskontoret, som i och med planförslaget får en mer undanskymd och svårläst roll på berget. Den tillkommande bebyggelsen höjd blir ett nytt och tydligt inslag i stadsbilden, där framförallt det nya bostadshusets placering längre söderut på berget blir synlig på långt håll. Planförslaget bedöms inte tagit tillräcklig hänsyn till stadsbilden.

Planförslagets omfattande rivningsförbud samt skydds- och varsamhetsbestämmelser för de särskilt värdefulla byggnaderna säkerställer att dess särskilda värden inte förvanskas. Sammantaget bedöms därför effekten bli liten negativ.

Då den berörda kulturmiljön (det särskilt värdefulla bebyggelseområdet) och de särskilt värdefulla byggnaderna bedöms ha ett stort värde bedöms den samlade konsekvensen bli **måttligt negativ**.

	Stor negativ effekt	Måttlig negativ effekt	Liten negativ effekt	Försumbar/ingen negativ effekt
Stort värde	Mycket stor negativ konsekvens	Stor negativ konsekvens	Måttlig negativ konsekvens	Liten negativ konsekvens
Måttligt värde	Stor negativ konsekvens	Måttlig negativ konsekvens	Liten negativ konsekvens	Ingen/försumbar konsekvens
Lågt värde	Måttlig negativ konsekvens	Liten negativ konsekvens	Ingen/försumbar konsekvens	Ingen/försumbar konsekvens

Påverkan	Den fysiska åtgärden i sig.
Effekt:	Den förändring som uppkommer i omgivningen.
Konsekvens	Betydelsen av denna förändring.

Konsekvensbedömning riksintresset Lindholmen [O 2:3]

Planområdet är beläget på Lindholmen, på norra älvstranden. Det avgränsade planområdet innehåller delar av riksintressets uttryck, men från planområdet och i dess direkta anslutning kan ett flertal av riksintressets uttryck också upplevas.

Planförslaget har bedömts ge delvis negativa effekter för två av riksintressets uttryck:

Torrdockan mot älven - insprängd 1875, senare utvidgad - och andra lämningar av varvsmiljön.

Slottsbergets bebyggelse som visar hur de inflyttade varvsarbetarna i sitt anvisade bostadsområde tagit med sig byggnadsskicket i de bohuslänska kustsamhällena, men också mer planmässigt på bergets någorlunda jämna hjässa.

För det första uttrycket ovan består planförslagets negativa effekter dels att läsbarheten, möjligheten att uppleva och förstå riksintressets värden, försvagas genom den skalförskjutning som den tillkommande bebyggelsen ger upphov till. Det befintliga f.d. varvskontorets tidigare dominerande läge på berget underordnas planförslagets den nya bebyggelsens höjd och volymer. Den tillkommande bebyggelsen skymmer också delvis befintlig bebyggelse, vilket minskar möjligheten att visuellt uppleva lämningar efter varvsmiljön på långt håll.

För det andra uttrycket består de negativa effekterna främst av visuell påverkan, detta då planförslagets tillkommande bebyggelse ges en skala och höjd som

kontrasterar mot Slottsbergets låga trähusbebyggelse. De tillkommande byggnaderna tar plats i den övergripande stadsbilden, och försvårar läsbarheten och förståelsen av Slottsberget som en sammanhållen miljö. Planförslaget innebär också att den visuella kopplingen mellan mellan Slottsbergets bebyggelse och Skateberget till stora delar byggs bort.

De negativa effekter som identifierats bedöms som måttligt negativa effekter

Då riksintresset i sin helhet har ett stort värde bedöms de sammantagna konsekvenserna för riksintresset bli **stora negativa konsekvenser**.

Konsekvensernas innebörd för riksintressets uttryck beskrivs mer ingående under rubriken *Samlad konsekvensbedömning för riksintresset*.

Sammantagen konsekvensbedömning

Sammantaget bedöms konsekvenserna för områdets kulturhistoriska värden bli **stora negativa**. Detta då effekterna på de riksintressanta uttrycken, det särskilda kulturhistoriska värdet tillsammans med de kumulativa effekter som identifierats samtliga hamnar i ett spann mellan liten negativ effekt och måttligt negativ effekt. Då de riksintressanta uttrycken och de särskilda kulturhistoriska värdena i stort är överlappande väger det statliga anspråket tyngre, och konsekvenserna bedöms då hamna i det övre spannet.

	Stor negativ effekt	Måttlig negativ effekt	Liten negativ effekt	Försumbar/ingen negativ effekt
Stort värde	Mycket stor negativ konsekvens	Stor negativ konsekvens	Måttlig negativ konsekvens	Liten negativ konsekvens
Måttligt värde	Stor negativ konsekvens	Måttlig negativ konsekvens	Liten negativ konsekvens	Ingen/försumbar konsekvens
Lågt värde	Måttlig negativ konsekvens	Liten negativ konsekvens	Ingen/försumbar konsekvens	Ingen/försumbar konsekvens

Samlad konsekvensbedömning för riksintresset

Planförslaget leder inte till att några av riksintressets värden som ligger till grund för utpekandet förloras eller förvanskas. Planförslaget bedöms inte heller försvaga dessa värden i sådan utsträckning att de mindre väl belyser det riksintressanta kulturhistoriska sammanhanget som ligger till grund för utpekandet.

Planförslagets högre bebyggelse påverkar däremot möjligheten att se och uppleva Slottsbergets lägre bebyggelse och skymmer delvis identifierade visuella kopplingar och samband mellan Slottsberget och Skateberget. Detta ger en viss påverkan på de egen-skaper som är centrala för läsbarheten och upplevelsen av miljön.

Planförslagets bebyggelse kommer ta stor plats i stadsbilden, och i upplevelsen av Lindholmen på långt håll, från både väster och söder. Framförallt det nya bostadshuset med dess placering framskjutet på skateberget bryter den befintliga bebyggelseskalan och tar plats i stadsbilden.

Planförslaget bedöms i och med det försvaga läsbarheten och upplevelsen av de riksintressanta uttrycken, men det riksintressanta kulturhistoriska sammanhanget kommer fortsatt kunna läsas och upplevas.

Sammantaget bedöms inte planförslaget leda till att de värden som ligger till grund för den riksintressanta miljön förloras eller förvanskas i sådan omfattning att det leder till påtaglig skada på riksintresset. Planförslaget riskerar dock att leda till att läsbarheten av, och möjligheten att uppleva, det riksintressanta området försvagas.

Planförslaget riskerar främst att försvåra läsbarheten, och påverka möjligheten att uppleva riksintressets uttryck snarare än att åsamka skada på de fysiska uttryck för riksintresset som berörs av planen. Utifrån detta riskerar områdets värden att försvagas till viss del, vilket då resulterar i viss skada på riksintresset.

Men då såväl åtgärden i sig som konsekvenserna till stor del är visuella finns möjligheter att under genomförandeskedet arbeta med frågor kring detaljutformning, justerade byggnadshöjder samt andra åtgärder för att minska de negativa effekterna.

Överensstämmelse med översiktsplanens vägledning

Planförslagets relativt generösa utformningsbestämmelser för den tillkommande bebyggelsen gör att det inte överensstämmer med de specifika förhållningsätt som anges i stadens vägledning som beskriver att *"eventuella förändringar i stadsmiljön ska präglas av en särskilt hög arkitektonisk kvalitet och ett medvetet förhållningssätt till bebyggelsens ursprungliga utformning, från de stora dragen i stadsbilden till detaljer, material och kulörer"*. Detta då planförslaget inte säkerställer en hög arkitektonisk kvalitet för tillkommande bebyggelse.

Detsamma kan sägas om det generella förhållningssättet som gäller för samtliga riksintressen i staden; *"förändringar i stadsmiljön ska uppvisa minst lika hög arkitektonisk kvalitet som befintligt. Gestaltungs-grepp ska kunna motiveras väl i förhållande till kulturmiljön"*.

Planförslagets inriktning för gestaltning kan med fördel förtydligas i såväl planbeskrivning som i kvalitets- eller gestaltungsprogram.

	Förändring						
	←				→		
Områdets värden kommer att	förädlas	förökas	förstärkas	förbli oförändrade	försvagas	förvanskas	försvinna
Innebörd	förbättring			neutral påverkan	skada	påtaglig skada	
Förhållnings-sätt	Inspirera - stärka			Hänsyn	Hindra - lindra	Ej tillåtligt	
	Berika			Bruka varsamt	Minimera skadan	Undvika skadan	

Konsekvensernas omfattning för riksintresset markerat i Riksantikvarieämbetets schematiska illustration. Illustrationen redovisar ursprungligen handlingsutrymmet inom Miljöbalkens hushållningsbestämmelse. Illustration Riksantikvarieämbetet 2014

Förslag till åtgärder för att minska negativ påverkan

Utifrån de allmänna kulturhistoriska värden, samt påverkan på de berörda uttrycken för riksintresset för kulturmiljövård Lindholmen [O 2:3] som identifierats i konsekvensbeskrivningen har förslag på åtgärder tagits fram för att minska planförslagets påverkan. Utgångspunkten för åtgärderna är att det sker inom ramen för planförslaget, och de konsekvenser planen bedöms ha på kulturmiljön.

Åtgärderna syftar i första hand till att minska de negativa effekterna för riksintressets uttryck, så att det riksintressanta anspråket kan tillgodoses.

- Planförslagets nockhöjder ses över, framförallt för bostadshuset, men även påbyggnaden av ritkontoret. Detta för att säkerställa att det f.d. varvskontoret inte underordnas den nya bebyggelsen och att byggnadens roll och dignitet fortsatt kan förstås och upplevas. En sänkning av byggnadshöjder skulle också bidra till att minska kontrastverkan gentemot Slottsbergets småskaliga trähusbebyggelse.
- Planförslagets inriktning för den tillkommande bebyggelsens detaljutformning förtydligas ytterligare i planbeskrivning samt i kvalitets- eller gestaltungsprogram för att överensstämma med översiktsplanens vägledning för riksintressen för kulturmiljövården samt de rekommendationer som redovisas i den för detaljplanen framtagna kulturmiljöutredningen (Norconsult, 2025)

Källförteckning

Skriftliga källor

Antikvarisk konsekvensbeskrivning, Detaljplan för kontor med mera vid Lindholmsplatsen inom stadsdelen Lindholmen, Lindholm restaurering AB, 2024-06-18

Handbok, Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, Riksantikvarieämbetet, 2014

Kulturhistoriskt värdefull bebyggelse i Göteborg Ett program för bevarande Del 1. Göteborgs stad, 1999

Kulturmiljövårdens riksintressen inom centrala Göteborg, Antikvariskt planeringsunderlag. Göteborgs stad, 2020

Detaljplan för skola, bostäder vid Plejadgatan (Lindholmen 6:9 med flera) inom stadsdelen Lindholmen, Kulturmiljöutredning, Norconsult, 2025

Riksintressen för kulturmiljövården – Västra Götalands län (O), Riksantikvarieämbetet, 2024-04-08

Översiktsplan för Göteborg, Göteborgs stad, 2021

Översiktsplan för Göteborg, Vägledning för riksintressen för kulturmiljövården, Göteborgs stad 2021

Arkiv och övriga handlingar

Göteborgs stad

Äldre stadsplaner och detaljplaner

Digitala källor

Naturvårdsverket - Vägledning , miljöbedömningar enligt kapitel 6 miljöbalken

<https://www.naturvardsverket.se/vagledning-och-stod/miljobalken/miljobedomningar/>

